

Position paper

Rondetafelgesprek over Vereenvoudigingspakket voedsel- en diervoederveiligheid

Donderdag 26 maart 2026

Omnibus als bouwsteen voor versnelling duurzamere teeltmethoden

Met het Actieplan Plantgezondheid werkt BO Akkerbouw met haar 14 leden aan duurzame teeltmethoden. De tweejaarlijkse rapportage laat op diverse indicatoren vooruitgang zien. Dit is in lijn met andere rapportages, zoals recent gepubliceerde CBS-cijfers en de HRI-index, die forse vooruitgang tonen in reductie van het gebruik van synthetische gewasbescherming en de impact ervan op het milieu.

Tegelijkertijd neemt het aantal knelpunten in onze teelten zorgwekkend toe. Dit is deels het effect van klimaatverandering: nieuwe ziekten en plagen bedreigen teelten, terwijl bekende ziekten en plagen een grilliger karakter krijgen. De structurele afname van het beschikbare pakket aan synthetische gewasbeschermingsmiddelen is een tweede factor: de afname verloopt sneller dan de introductie van alternatieve teeltmethoden, weerbare rassen, innovatieve oplossingen en groene middelen aan perspectief kunnen bieden.

Het initiatief van de Europese Commissie met de 'Omnibus' moet ervoor zorgen dat het Europese faciliterende beleid in gelijke tred gaat lopen met de aanpassingen die van telers wordt verwacht. Als sector zijn we positief over de inzet van de Europese Commissie met de Omnibus. Additionele inzet van de Nederlandse overheid, onder meer via de in het coalitieakkoord voorgestelde convenanten voor gewasbescherming, zien we daarbij als noodzakelijk om vorm en inhoud te geven aan de versnelling van de verduurzaming van onze teelten – met behoud van verdienvermogen voor betrokken telers.

Onderzoek en praktijkintroductie

De wens voor verduurzaming en de zorg om het krimpende middelenpakket zijn niet nieuw. We namen als sector zelf initiatief met het Actieplan Plantgezondheid. Met behulp van het programma Onderzoek & Innovatie is voor tientallen miljoenen aan onderzoek verricht. Dit onderzoek legde mede de basis voor het door de WUR ontwikkelde Integrated Crop Management (ICM). Met onze leden en andere partners werken we actief aan de ondersteuning van akkerbouwers om met duurzamere teeltmethoden in de lijn van ICM aan de slag te gaan, ook al wijst onderzoek uit dat de methodiek kwetsbaar is, nog niet is uitontwikkeld én ertoe leidt dat akkerbouwers aan saldo inleveren.

In die situatie is het schrijnend dat juist het overheidsbeleid een remmende factor voor verduurzaming is. Bij de lancering van het Actieplan Plantgezondheid in 2018 benoemden we onder meer de snellere toelating van groene gewasbeschermingsmiddelen en een passend wettelijk kader voor nieuwe veredelings technieken als noodzakelijk faciliterend beleid. In 2019 attendeerde BO Akkerbouw hier de Tweede Kamer op. Ook hebben we het ministerie en de Tweede Kamer eerder gevraagd om samen met de sector, inclusief verbonden ketenpartijen, op te trekken om de gewenste verduurzaming te bereiken.

In het kader van de Farm-to-Fork strategie lag er in Brussel een voorstel voor een forse doelstelling (50% reductie van het gebruik en de impact van gewasbeschermingsmiddelen in 2030) met een omvangrijk pakket aan stimulerend beleid. Als sector hebben we destijds aangegeven dat we die doelen willen en kunnen halen – met de noodzakelijke ondersteuning van de Nederlandse overheid en faciliterend beleid vanuit Brussel. Met het schrappen van de vernieuwde SUR verdween dat pakket, terwijl de sector het doel inmiddels ruimschoots heeft gehaald (zie de HRI-index). De Omnibus moet nu voor de benodigde doorbraken zorgen.

Toelating van groene middelen

Om meerdere redenen zullen de komende jaren steeds meer synthetische middelen hun toelating verliezen. Een recente inventarisatie in opdracht van BO Akkerbouw geeft weer dat de gereedschapskist van telers snel leger wordt. Dat geldt voor het hele pakket en in het bijzonder voor de middelen tegen de aardappelziekte *Phytophthora*. In de wetenschap dat het Ctgb een versnelde herbeoordeling uitvoert van middelen die de metaboliet TFA vormen, werken de aardappelketens met de Taskforce Phytophthora hard aan de verdere ontwikkeling van de ICM-aanpak. Groene middelen zijn daarbij niet dé oplossing maar wel een belangrijke aanvulling. Een uitvoerige zoektocht met het ministerie van LNV maakt duidelijk dat het huidige nationale beleid vrijwel geen ruimte laat voor versnelde toelating van groene middelen.

Het recent gepubliceerde nieuwe beleidsdraaiboek voor vrijstellingen heeft gelukkig meer oog dan het vorige draaiboek voor het voorkomen van de ontwikkeling van resistenties, maar biedt weinig ruimte voor groene middelen. Helaas beperkt het nieuwe draaiboek de mogelijkheid om de transitie van sectoren te ondersteunen door de maximale periode in te korten, een bovenmatige stijging van de kosten en de beknopte mogelijkheden (middel-plaag-gewas) van een vrijstelling – dit in tegenstelling tot het beleid in andere Europese lidstaten.

We zijn tevreden dat de zoektocht met het ministerie wel resulteert in een praktijkpilot om dit teeltseizoen met een groen middel te kunnen leren werken. Dit is echter de spreekwoordelijke druppel op de gloeiende plaat. In veel beleidsdiscussies wordt onderschat dat de nieuwe generatie groene middelen een andere werking hebben en zorgvuldig moeten worden ingepast in een systeemaanpak (met ICM). Die leerperiode kan zomaar enkele teeltseizoenen in beslag nemen. De Omnibus geeft de benodigde basis voor een versnelde toelating van groene middelen, welke ruimte dan hopelijk direct door de Nederlandse overheid wordt benut.

Benchmark

De akkerbouw ziet kansen om de komende jaren de milieu-impact van het middelengebruik verder te reduceren. Zoals de minister van LNV recent schreef aan de Tweede Kamer, werken we aan de methodiek en een tool voor benchmarking. Dit zal telers bevorderen om de ICM-aanpak verder te ontwikkelen. Telers kiezen zelf wat past bij hun bedrijfssituatie en teeltomstandigheden. Benchmarking maakt resultaten van de teeltaanpak zichtbaar op individuele (adviseur en teler) en collectieve (sector) basis. Dit stimuleert vergelijken, leren, verbeteren en verantwoording naar marktpartijen, politiek en samenleving.

Omnibus als basis voor succesvolle convenanten

De huidige coalitie wil met de akkerbouw, de glastuinbouw en ketenpartijen convenanten afsluiten over het beperken van het gebruik van schadelijke gewasbeschermingsmiddelen (op basis van milieubelasting) en meer ruimte te bieden aan geïntegreerde gewasbescherming. Als BO Akkerbouw sorteren we actief voor op die afspraken.

Onze ervaring is dat oplossingen over het algemeen uit de eigen sector komen, vaak in overleg tussen ketenpartners en met ondersteuning van onderzoekers en innovatieve ondernemers. Het is aan de Nederlandse overheid om dergelijke oplossingen te faciliteren en te blijven sturen op lagere milieubelasting. Als sector onderschrijven we de maatschappelijke opgave en nemen we zelf volop initiatieven voor verdere verduurzaming. We hebben daarbij de concrete inzet van de Nederlandse overheid en de Europese Commissie hard nodig.

In het kader van de inzet van de huidige coalitie op convenanten over gewasbescherming is er sprake van nationale afspraken, terwijl in de eerste plaats de Europese Commissie gaat over een ruimere beschikbaarheid van groene middelen. In onze ogen dient de Omnibus als een belangrijke bouwsteen van succesvolle convenanten in Nederland om te komen tot de gewenste en benodigde versnelling van duurzame teeltmethoden.